

СТАНОВИЩЕ

за конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“

в професионално направление 2.1. Филология

(Санскрит – език и култура)

от проф. д-р Иво Панов, СУ „Св. Климент Охридски“

Конкурсът за „професор“ в професионално направление 2.1. Филология (Санскрит – език и култура) е обявен в ДВ, бр. 86 на 13. 10. 2023 г. Единствен кандидат за този конкурс е доц. д-р Гергана Русева от катедра „Класически Изток“ при Факултета по класически и нови филологии (ФКНФ) на СУ „Св. Климент Охридски“.

Кандидатът отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „професор“. През годините тя е преминала последователно през академичните длъжности: хоноруван преподавател по дисциплината „Ведийски език“ (2002 – 2004), хоноруван преподавател по дисциплините „Санскрит I част“ и „Санскрит II част“ (2002 – 2009), хоноруван преподавател по дисциплината „Морфология и синтаксис на хинди“ (2007 – 2009), главен асистент по санскрит (2009), доцент по санскрит (2012). Научното израстване на кандидата преминава изцяло в специалност „Индология“ при катедра „Класически Изток“ към ФКНФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Преподавателската дейност на доц. Русева е тясно свързана с научните ѝ интереси. Тя води и следните курсове по задължителните дисциплини в бакалавърската програма на специалност „Индология“: „Лексикология и синтаксис на хинди“, „Академично писане“, „Даршана: „Индийски мирогледни учения“; „Ранният будизъм в текстове“. Ръководител е на „Семинар за подготовка на дипломна работа в магистърската програма Будизъм (с източен език)“; Преподава избираемата дисциплина в бакалавърската програма на специалност „Индология“ – „Джъотиша: традиционна индийска астрология“, а в магистърската програма на същата специалност „Будизъм (с източен език): Източен език (санскрит), I част; Източен език (санскрит), II част“.

Доц. Гергана Русева е учен с траен интерес към санскрит, ведийски, култура и религия на Древна Индия. Тя участва в конкурса с две монографии: „Напред към миналото, назад към бъдещето“ (2023) и „Да вкусиш от най-сладкия плод на безсмъртието: Идеи за смъртта, пътя към отвъдното и съня в Древна Индия“ (2023).

Участва и с шест студии “‘Look Ahead in the Past, Look Back in the Future’: TIME IS SPACE Metaphors in Sanskrit”, „Колелото, нишката и станът – за някои представи за времето и съдбата в Древна Индия“, „Някои представи за времето във Ведите“, „Странстванията на душата отвъд – дървото на живота и смъртта“, “On the Personal Experience of Momentariness in Buddhism” и “Some Buddhist Notions on Time and on the Sense of Time”. Към този внушителен списък се добавени и три статии: “The Moment in which the River Rests: Time in early Buddhism”, „Прана в Атхарваведа“, „Да създадеш космоса от самия себе си – за разчленяването и повторното раждане“. Представените за настоящия конкурс научни разработки са публикувани на български и на английски език и не са посочвани в предишни академични процедури.

Общият брой на публикуваните трудове на кандидата е 56.

Административните ангажименти на доц. Гергана Русева са респектиращи. Тя е отговорник на специалност „Индология“ в катедра „Класически Изток“ от 2009 г. до 2019 г. (с прекъсване през 2012 г.), а от 2019 г. до настоящия момент е ръководител на катедра „Класически Изток“ при ФКНФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Към активната преподавателска и научна дейност на Гергана Русева е нужно да се добавят и 14 превода (някои придружени с коментар) на редки индийски съчинения от санскрит и хинди на български език. Автор е и на книгата „Vetālaparīcaviṃśati /помагало по санскрит/“ (2014), издадена от Индологическа фондация „Изток-Запад“. Кандидатът е участник в 11 научни проекти, има участие с доклади, два от които пленарни, на 23 научни конференции, 5 научни ръководства, 4 участия в редколегии, редактор е на три реферирани издания на електронното списание „Манас“. Автор е на 11 студии в сборници или научни списания, на 23 статии – в научни списания (7 бр.), в поредици (2 бр.), в сборници (14 бр.), както и на 14 научно-популярни публикации.

Сред академичните разработки на кандидата са докторският ѝ труд „Индоарийските лични местоимения в диахрония“, както и хабилитационния ѝ труд за академичната длъжност „доцент“ „Грамматика на идентичността: За развитието на думата atman в индоарийските езици“.

Стилът и езикът, към които се придържа доц. Гергана Русева, неизменно са на високо научно ниво. Същевременно текстовете ѝ са достъпни за възприемане, те не са претрупани самоцелно с научна терминология, езикът им е ясен, без излишна обстоятелственост. Което, поне за мен, винаги е било свидетелство за професионализъм и за сполучливо изграден собствен стил на изложение.

Доц. Гургана Русева има над 60 цитирания в престижни списания, сборници, докторантски разработки и книги, девет от които в реферирани в WOS / SCOPUS издания.

Набиващо се на очи обстоятелство е, че доц. Гургана Русева се чувства в свои води не само в древните и средновековни индийски текстове, но и в огромното море на индийската философска мисъл. Гургана Русева е навлязла дълбоко в битността, традициите и религиозните вярвания на голяма част от древното, а и на днешното, население на индийския субконтинент. С познанията си кандидатът покрива и онагледява убедително културното и историческото развитие на огромен ареал, ползващ се със славата на родина на една от първите световни цивилизации.

Научните трудове, с които участва в конкурса доц. Русева, имат конкретен приносен характер и предизвикват основателен интерес в средите на специалистите. Те са многократно цитирани и реферирани в международно признати списания. Представените трудове засягат главно малко разработени до днес теми и са актуални както за българската, така и за световната ориенталистика.

Приносните моменти на научните публикации на кандидата са в следните направления: езиковедски, религиозно-културологични и преводачески. Те са представени коректно и аргументирано. За мен, като литературовед и преводач, като културолог и изследовател на иранските религии, особен интерес представляват вторите две направления. В това отношение намирам много допирни точки между ведическия космогоничен мит за създаването на света и доктрините за Сътворението в първите ирански религии – зороастризм и манихейство, Коего само още веднъж доказва близостта на идеи и представи в древната индоиранска общност. Идейните концепции на будизма за личните преживявания пък бележат видима близост с ислямския мистицизъм – „тасаввоф“ и „ерфан“. Затова бих отбелязал, че доц Русева много коректно използва термините „индоарии“, „индоарийска“, „древноиндоарийска“. Напълно съм съгласен с доц. Русева, когато казва, че: „Приносно в изследванията на тези основни концепти е и открояването, контрастът на древноиндоарийската култура спрямо други древни култури...“. Солидаризирам се с доц. Русева и по отношение на преводаческата дейност. В документа за приносния характер на нейните трудове тя с пълно основание застава в защита на преводаческата дейност от древни езици: „Макар и преводаческата дейност да не се смята за научна дейност, преводите от древни езици често крият големи предизвикателства, а коментарите към тези преводи трябва да

разкриват самобитните образи и идеи на културата. Затова смятам за приносни многобройните научни преводи на български език на оригинални текстове от ведийски и санскрит на откъси от Ригведа, Атхарваведа, Брахмани, Упанишади, Махабхарата, Гаруда пурана, Свапначинтамани, Чаракасамхита и др“.

Научните рецензии на доц Русева, предназначени за по-тесен кръг специалисти, също демонстрират висока културоведска и езиковедска компетентност. Те съдържат не само критически поглед върху изследванията, но и размисли върху развитието на индийската философска мисъл през древността, средновековието и съвременността.

Кандидатът споделя своите изследователски резултати и научно-практически опит със студенти и докторанти. Доц. Русева е научен ръководител и научен консултант на общо 5 докторски и магистърски тези в специалност „Индология“ към ФКНФ на Софийския университет.

Бих желал специално да отбележа строго личните интереси, способности и компетенции на кандидата, доказателство за които са: капитанското свидетелство (за плавателен съд до 20 бруто регустър тона) – от 2001 г.; свидетелството за алпинист – от 1989 г.; активното практикуване на спортове като: скиорство, скално катерене, планински туризъм, уиндсърф, тенис на маса, плуване... Те допълват образа на задълбочения учен и го представят в светлината на една наистина широко скроена натура, навлязла надълбоко във философията на живота.

В заключение. С оглед на гореизложеното препоръчвам на уважаемото Научно жури да избере доц. д-р Гургана Русева за професор в професионално направление 2.1. Филология (Санскрит – език и култура) за нуждите на Катедра „Класически Изток“ при ФКНФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Проф д-р Иво Панов

София,

15. 01. 2023 г.